ALBASTRU DE ZIMA

ALASTAIR REYNOLDS

Traducere din limba engleză
MIHAI-DAN PAVELESCU

Altă povestire de Alastair Reynolds, al cărui text *Dincolo de falia Aquila* a fost antologat tot aici[1]. El investighează acum un artist misterios pentru care nu există un șevalet prea mare și ale cărui origini sunt necunoscute... poate chiar și pentru sine.

După prima săptămână, oamenii au început să plece de pe insuliță. De la o zi la alta, tribunele din jurul piscinei deveneau tot mai pustii. Uriașele nave turistice au pornit înapoi spre spațiul interstelar. Pasionații de artă, comentatorii și criticii și-au strâns bagajele în Veneția. Dezamăgirea lor atârna ca o miasmă peste lagună.

Am fost printre puținii care au rămas pe Murjek și am revenit zilnic în tribune. Priveam ore în șir, mijind ochii la lumina albastră tremurătoare care se reflecta de pe suprafața apei. Cu fața în jos, forma alburie a lui Zima se mișca atât de apatic de la un capăt la celălalt al bazinului, încât putea fi confundată cu un leș plutitor. In timp ce el înota, eu mă întrebam cum îi voi relata povestea și cine o va cumpăra. Am încercat să-mi reamintesc numele primului ziar la care lucrasem, demult, pe Marte. Nu m-ar fi plătit la fel de bine ca unele dintre cele mari, totuși o părticică din mine era încântată la ideea de a reveni în locul acela vechi. Trecuse mult de atunci... Am interogat AM-ul, pentru

In *Antologiile Dozois 1,* Ed. Nemira, 2007.

a-mi impulsiona memoria cu privire la numele ziarului. Fuseseră atât de multe de atunci... sute, după socoteala mea. Nu mi-am reamintit însă nimic. Am avut nevoie de alt moment, pentru a-mi aminti că-mi concediasem AM-ul cu o zi în urmă.

- Ești pe cont propriu, Carrie, mi-am spus. Trebuie să începi să te obișnuiești cu asta.

In piscină, silueta a ajuns în capăt și a început să înoate înapoi către mine.

Cu două săptămâni în urmă stătusem în Piazza San Marco la amiază și privisem figurine alburii lunecând pe fundalul de marmură albă al turnului cu ceas. Deasupra Veneției, cerul era ticsit de nave care staționau aproape lipite una de alta. Pântecele lor era un mozaic de panouri strălucitoare uriașe, reglate pentru a se armoniza cu cerul real. Imaginea îmi reamintea de lucrările unui artist pre-Expansiune care se specializase în trucuri amețitoare de perspectivă și compoziție: cascade nesfârșite, șopârle înlănțuite... Mi-am format o imagine mentală și am interogat prezența vibratorie a AM-ului, însă nu i-a putut regăsi numele.

Am terminat cafeaua și m-am pregătit sufletește pentru nota de plată.

Venisem în această versiune de marmură albă a Veneției pentru a asista la dezvelirea celei din urmă opere de artă a lui Zima. Artistul mă interesa de mai mulți ani și sperasem că voi reuși să obțin un interviu. Din păcate, alte câteva mii de ziariști sosiseră exact cu aceeași idee. Desigur, concurența n-ar fi contat oricum; Zima nu acorda interviuri.

Chelnerul a așezat pe masa mea un cartonaș împăturit.

Ni se spusese doar să mergem pe Murjek, o planetă aproape complet acvatică, de care cei mai mulți dintre noi nu auziseră niciodată până atunci. Unica ei revendicare la faimă era faptul că găzduia al o sută șaptezeci și unulea duplicat cunoscut al

Veneției și una dintre cele doar trei Veneții reproduse complet în marmură albă. Zima alesese Murjek pentru a-i adăposti lucrarea finală și tot acolo avea să se retragă din viața publică.

Cu inima grea, am ridicat cartonașul pentru a inspecta dezastrul. In locul notei de plată așteptate, am găsit o carte de vizită micuță, albastră, tipărită cu litere cursive fine, aurite. Nuanța de albastru era exact acvamarinul granulat pe care Zima îl transformase în pecetea sa. Cartea de vizită mă avea ca destinatar pe mine, Carrie Clay, și anunța că Zima dorea să-mi vorbească despre eveniment. Dacă eram interesată, trebuia să fiu la podul Rialto peste exact două ore.

Dacă eram interesată...

Invitația stipula că nu trebuia să am asupra mea nici un fel de materiale de înregistrare, nici măcar creion și hârtie. Ca post-scriptum, se menționa că nota de plată îmi fusese achitată. Aproape că am avut tupeul de a mai comanda o cafea și de a o trece în același cont. Aproape, dar nu tocmai...

Când am ajuns la pod, mai devreme de ora fixată, servitorul lui Zima era acolo. Mecanisme complexe ca niște tuburi cu neon pulsau înapoia sticlei flexibile a corpului de manechin al robotului. S-a aplecat din mijloc și a rostit cu glas încet:

- Domnișoara Clay? Dacă tot ați venit mai devreme, putem pleca imediat.

M-a escortat până la un șir de trepte care coborau spre apă. AM-ul meu ne-a urmat, vibrându-mi lângă umăr. Un transportor plutea staționar la un metru deasupra undelor. Robotul m-a ajutat să urc în compartimentul din spate. AM-ul se pregătea să mă urmeze, când robotul a ridicat un braț prevenitor.

- Mă tem că va trebui să-l lăsați aici - fără materiale de înregistrare, țineți minte?

Am privit pasărea colibri verde-metalic și am încercat să-mi amintesc când fusesem ultima dată în afara prezenței sale atotvigilente.

- Să-l las aici?

- Va fi în siguranță și-l puteți recupera când reveniți, după înserat.

- Și dacă refuz?

- Atunci mă tem că nu va mai exista nici o întâlnire cu Zima.

Am simțit că robotul n-avea să stea toată după-amiaza pentru a-mi aștepta răspunsul. Ideea de a fi departe de AM îmi îngheța sângele. Doream însă interviul acela atât de mult, încât eram pregătită de orice sacrificiu.

I-am spus AM-ului să rămână locului până reveneam.

Mașina ascultătoare s-a distanțat într-o străfulgerare verde-metalică. Era ca și cum aș fi privit o părticică din mine îndepărtându-se. Carapacea din sticlă m-a învăluit în jurul meu și am simțit un impuls de accelerație neanulată.

Veneția s-a înclinat dedesubtul nostru, apoi s-a alungit spre orizont.

Am formulat o interogare, cerându-i AM-ului să-mi numească planeta unde-mi sărbătorisem a șapte suta aniversare. N-am primit nimic; eram în afara domeniului de interogare și mă puteam baza numai pe propria mea memorie saturată de vârstă.

M-am aplecat în față.

- Ești autorizat să-mi spui despre ce-i vorba?

- Mă tem că el nu mi-a spus, a răspuns robotul materializându-și chipul pe ceafă. Dar ne putem întoarce în Veneția în clipa în care v-ați simți inconfortabil.

- Deocamdată mă simt perfect. Cine-a mai primit invitația albastră?

- Numai dumneavoastră, din câte știu.

- Și dacă aș fi declinat? Ar fi trebuit să inviți pe altcineva?

- Nu, a spus robotul, dar recunoașteți, domnișoară Clay. Nu era foarte probabil să refuzați.

In timp ce zburam, unda de șoc a transportorului brăzda oceanul, lăsând în urmă un culoar înspumat. M-am gândit la o pensulă trasă prin vopsea proaspătă pe marmură, care dezvelea suprafața albă de dedesubt. Am luat invitația lui Zima și am ridicat-o, ținând-o pe linia orizontului din fața noastră, încercând să decid dacă nuanța de albastru se apropia mai mult de a cerului sau de a oceanului. Cartea de vizită părea să alterneze la nesfârșit între cele două posibilități.

Albastru de Zima. Era o nuanță precisă, specificată din punct de vedere științific în termeni de angstromi și intensități. Dacă erai artist plastic, puteai cere să ți se producă orice cantitate, potrivit specificațiilor respective. Nimeni însă nu utiliza vreodată albastru de Zima, decât în scopul unei declarații deliberate despre Zima însuși.

La momentul când apăruse în ochii publicului, Zima era deja unic. Se supusese unor proceduri radicale care-i îngăduiau să tolereze medii extreme fără povara costumului protector. Avea aspectul unui bărbat voinic care purta un combinezon foarte mulat pe corp, până ce te apropiai și-ți dădeai seama că era de fapt chiar pielea lui. întreaga formă îi era acoperită de un material sintetic care putea căpăta diferite culori și texturi în funcție de dispoziția lui și de mediul înconjurător. Pielea putea să ia aspect de îmbrăcăminte, dacă circumstanțele sociale o cereau. Putea să păstreze presiunea interioară, atunci când Zima dorea să iasă în vid, și să se rigidizeze pentru a-l proteja

împotriva forței gravitaționale exercitate de o planetă gazoasă gigantă. In ciuda acestor perfecționări, ea îi expedia un spectru complet de semnale senzoriale spre creier. Zima nu avea nevoie să respire, fiindcă întregul lui sistem cardiovascular fusese înlocuit cu mecanisme cu circuit închis de întreținere a vieții. El nu trebuia să mănânce sau să bea; nu trebuia să defecheze sau să urineze. Minuscule mașini de reparații și întreținere îi roiau prin corp, permițându-i să tolereze doze de radiații care ar fi ucis în câteva minute un om obișnuit.

Astfel blindat împotriva extremelor ambientale, Zima era liber să-și caute inspirația oriunde ar fi dorit. Putea să plutească prin spațiu, să privească direct o stea ori să hoinărească în canioanele arzătoare ale unei planete prin care metalele curgeau ca lava. Ochii îi fuseseră înlocuiți cu videocamere sensibile la o porțiune uriașă din spectrul electromagnetic, cablate la creierul său prin module complexe de procesare. O punte sinestezică îi îngăduia să audă datele vizuale ca pe un soi de muzică; să vadă sunetele ca pe o simfonie de culori surprinzătoare. Epiderma lui funcționa aidoma unei antene, asigurând sensibilitate la schimbările din câmpurile electrice. Dacă toate acestea nu erau suficiente, el putea accesa fluxurile dedate ale mai multor mașini însoțitoare.

Ținând seama de detaliile acestea, arta lui Zima nu putea decât să fie originală și să atragă atenția. Peisajele sale planetare și câmpurile stelare dețineau o calitate amplificată, extatică, fiind scăldate în culori luminoase, vibratoare, și iluzii optice amețitoare. Pictate cu materiale tradiționale, dar la o scară gigantică, ele au atras în mod rapid un nucleu de cumpărători bogați. Unele au ajuns în colecții private, însă frescele Zima au început să apară și în spații publice din toată galaxia. Deși aveau lățimi de zeci de metri, frescele erau detaliate până la

limitele perceperii vizuale. Cele mai multe fuseseră pictate într-o singură sesiune. Zima nu avea nevoie de somn, așa că lucra neîntrerupt până își termina o lucrare.

Fără doar și poate, picturile acelea erau impresionante. Din punctul de vedere al compoziției și tehnicii erau neîndoios sclipitoare. In același timp însă erau deprimante și înspăimântătoare. Erau peisaje fără nici o prezență umană, cu excepția punctului de vedere subînțeles al artistului însuși.

Pe scurt: tablourile erau frumoase de privit, dar eu nu mi-aș fi adus unul în casă.

Evident, nu toată lumea avea aceeași părere, altfel Zima n-ar fi vândut atât de multe lucrări. Era totuși imposibil să nu mă-ntreb câți oameni cumpărau tablourile pe baza celor ce se spuneau despre pictor, mai degrabă decât pentru meritul intrinsec al operelor?

Cam așa stăteau lucrurile când l-am remarcat prima dată pe Zima. L-am clasificat ca un pictor interesant, dar kitschos; poate că ar fi meritat un articol, dacă s-ar fi întâmplat ceva cu el ori cu lucrările lui.

Ceva s-a întâmplat, dar a trecut o vreme până să remarce cineva... inclusiv eu.

Într-o zi - după o perioadă de gestație mai lungă ca de obicei -, Zima a dezvelit o pictură murală diferită. Era fresca unei nebuloase învolburate, presărată de stele, văzută de pe un asteroid lipsit de atmosferă. Pe buza unui crater, în plan mijlociu, ocultând o parte din nebuloasă, se afla un pătrățel albastru. La prima vedere se părea că suportul frescei fusese vopsit complet în albastru și Zima lăsase pur și simplu nepictată o suprafață mică din el. Pătratul nu deținea spațialitate; nu exista nici un detaliu sau sugestie privind relația sa cu peisajul ori cu fundalul. Nu proiecta umbre și nu avea influență tonală asupra

culorilor înconjurătoare. Totuși, existența lui era deliberată; o examinare atentă arăta că fusese într-adevăr pictat *peste* buza stâncoasă a craterului. Avea o semnificație.

Pătratul a fost doar începutul. După aceea toate lucrările pe care Zima le-a prezentat lumii conțineau o formă geometrică similară - un pătrat, un triunghi, un paralelogram sau altceva - înglobată undeva în compoziție. A trecut mult timp până când cineva a observat că nuanța de albastru se repeta de la un tablou la altul.

Era albastrul de Zima: aceeași nuanță de pe cartea de vizită cu litere aurite.

In următorul deceniu, formele abstracte au devenit dominante, acoperind celelalte elemente ale compozițiilor. Peisajele cosmice sfârșeau prin a fi chenare înguste care înconjurau cercuri, triunghiuri și dreptunghiuri unicolori. In vreme ce operele anterioare ale lui Zima se caracterizaseră prin tușe exuberante și straturi groase de vopsea, formele albastre erau executate cu netezime de oglindă.

Intimidați de intruziunea formelor abstracte albastre, cumpărătorii obișnuiți l-au abandonat pe Zima. Nu după mult timp, artistul a dezvelit prima dintre picturile sale murale complet albastre. îndeajuns de mare pentru a acoperi latura unei clădiri cu o mie de etaje, lucrarea a fost considerată de mulți ca fiind gradul maxim al acelei exprimări artistice.

Se înșelau mai mult decât ar fi crezut.

Am simțit transportorul încetinind, pe măsură ce ne apropiam de o insuliță, unicul petic de uscat în orice direcție aș fi privit.

- Sunteți prima care o veți vedea, a spus robotul. Acolo e un ecran de distorsiune care blochează vederea aeriană.

Insula avea diametrul de un kilometru; era joasă și de forma unei carapace de broască țestoasă, înconjurată de un guler îngust de nisip alburiu. Aproape de mijloc se înălța într-un platou scund, de pe care vegetația fusese îndepărtată pe o zonă aproximativ dreptunghiulară. Am distins un panou mic, albastru reflectorizant, întins pe sol și înconjurat de niște structuri care păreau a fi tribune etajate.

Transportorul a redus altitudinea și viteza și a coborât legănat lângă zona înconjurată de tribune. S-a oprit lângă o căbănuță albă, cu pietricele încorporate în pereți, pe care n-o remarcasem în decursul apropierii noastre.

Robotul a coborât și m-a ajutat să părăsesc transportorul.

- Zima va veni imediat, a spus el, apoi a revenit în transportor și a dispărut în văzduh.

Brusc m-am simțit foarte singură și vulnerabilă. Briza adia dinspre ocean, suflându-mi nisip în ochi. Soarele se târa în jos către orizont și în scurt timp avea să se facă frig. începusem să simt zgândărirea panicii, când un bărbat a ieșit din căbănuță, frecându-și energic palmele. A venit spre mine pe o potecă pavată cu dale.

- Mă bucur c-ai putut veni, Carrie.

Era Zima, desigur, și, pentru o fracțiune de secundă, m-am simțit ca o proastă pentru că mă îndoisem că se va arăta.

- Bună, am rostit jalnic.

Mi-a întins mâna. Am strâns-o, simțind vaga senzație de plastic a texturii pielii sale artificiale. Azi avea culoare cenușiu-mată, de cositor. ,

- Haide să stăm pe balcon. E plăcut să urmărești apusul, nu?

- Da, am încuviințat.

Mi-a întors spatele și a pornit în direcția căbănuței. In timp ce mergea, mușchii i se flexionau și unduiau sub epiderma de cositor. In pielea de pe spate i se întrezăreau scânteieri ca de solzi, de parcă ar fi fost un mozaic alcătuit din cipuri reflectante. Era frumos ca o statuie, musculos ca o panteră. Era un bărbat chipeș, chiar după transformările suferite, totuși nu auzisem niciodată să fi avut vreun partener de viață sau, de fapt, orice fel de viață privată. Arta însemna totul pentru el.

L-am urmat, simțindu-mă stângace și cu limba amorțită. Zima m-a condus în căbănuță, trecând printr-o bucătărie antică și un salon antic, plin cu mobilier și ornamente vechi de o mie de ani.

- Cum a fost zborul?

- Bine.

S-a oprit brusc și s-a răsucit către mine.

- Am uitat să verific... robotul a insistat să-ți lași *Aide Memoire-ul?*

-Da.

- Bun. Cu tine doream să stau de vorbă, Carrie, nu cu un dispozitiv de înregistrare surogat.

- Cu mine?

Masca de cositor a feței lui a format o expresie întrebătoare.

- Știi să spui și cuvinte din mai mult de două silabe sau abia le înveți?

-A-ă-ă...

- Relaxează-te, mi-a spus. Nu vreau să te testez, să te umilesc sau altceva similar. Nu-i o capcană și nu te găsești în nici un pericol. Până la miezul nopții te vei întoarce în Veneția.

- Mă simt perfect, am izbutit să articulez. Doar puțin intimidată de o celebritate.

- N-ar trebui. Nu sunt tocmai prima celebritate pe care ai întâlnit-o, nu-i așa?

- Nu, totuși...

- Oamenii mă consideră intimidant. In cele din urmă însă depășesc sentimentul acesta și apoi se-ntreabă de ce se face atâta tam-tam.

- De ce tocmai eu?

- Fiindcă ai continuat să soliciți politicos, a răspuns Zima.

- Vorbesc serios.

- Bine. Este mai mult decât atât, deși *într-adevăr* ai solicitat politicos. De-a lungul anilor mi-au plăcut multe dintre articolele tale. Adesea, oamenii s-au încredințat în tine să pui lucrurile la punct - mai ales spre sfârșitul vieții lor.

- Vorbeai despre retragere, nu despre moarte.

- Orice ar fi ar însemna o dispariție de pe scena publică. Articolele tale mi s-au părut întotdeauna pline de adevăr, Carrie. Nu cunosc pe nimeni care să fi afirmat că l-ai zugrăvit în mod greșit prin ceea ce ai scris despre el.

- Se mai întâmplă uneori, am zis. De aceea am mereu grijă să existe AM-ul la îndemână, pentru ca nimeni să nu poată contesta ce s-a spus.

- Asta n-are nici o importanță în cazul poveștii mele, a rostit Zima.

L-am privit atent.

- Mai este ceva, nu? Mai există și alt motiv pentru care ai tras numele meu din urna cu biletele.

- Doresc să te-ajut, a spus el.

Când vorbesc despre Perioada Albastră a lui Zima, cei mai mulți se referă la picturile cu adevărat uriașe. Prin uriașe, înțeleg... *uriașe*. In scurt timp, ele deveniseră îndeajuns de mari

ca să domine clădiri și spații civice; îndeajuns de mari ca să fie vizibile de pe orbitele planetare. Prin toată galaxia, dreptunghiuri albastre înalte de douăzeci de kilometri se ridicau peste insule private sau se înălțau din oceane răscolite de furtuni. Cheltuielile nu constituiau niciodată o problemă, întrucât Zima avea mulți sponsori care se întreceau între ei pentru a-i găzdui cea mai recentă și mai mare creație. Panourile au crescut întruna, până au necesitat mașinării complexe, tehnicieni-roboți care să le mențină verticale în ciuda atracției gravitaționale și a climei. Ele străpungeau atmosferele planetare, proiectându-se în spațiul cosmic. Străluceau de propria lor lumină blândă. Se curbau, în arcuri și evantaie, astfel că întregul câmp vizual al privitorului era saturat de albastru.

De acum Zima era foarte faimos, chiar și pentru cei complet neinteresați de artă. El era strania celebritate ciborg care construia gigantice structuri albastre; omul care nu acorda niciodată interviuri și nici nu oferea indicii despre semnificația lucrărilor sale.

Insă asta se întâmpla acum o sută de ani. Zima nu terminase nici măcar pe departe.

In cele din urmă, structurile au devenit prea masive pentru a fi găzduite pe planete. Lipsit de griji, Zima a trecut în spațiul interplanetar, creând vaste panouri albastre imponderabile, cu dimensiuni de zece mii de kilometri. Acum nu mai lucra cu pensule și vopsea, ci cu flotile de roboți mineri, dezagregând asteroizi pentru a obține materiile prime necesare lucrărilor sale. întregi economii stelare concurau unele împotriva altora pentru a-i găzdui operele.

Cam pe atunci mi-am reînnoit interesul față de el. Am participat la una dintre „învălunarele" lui: închiderea unui întreg corp ceresc într-un container albastru cu capac, aidoma unei

pălării care este pusă într-o cutie. După două luni, a vopsit în albastru toată centura ecuatorială a unei gigante gazoase, iar eu avusesem și atunci un fotoliu de orchestră. După șase luni, a alterat reacțiile chimice de la suprafața unei comete care trecea în apropierea unei stele, astfel încât a trasat o coadă albastru de Zima peste tot sistemul solar. Eu nu mă simțeam totuși pregătită să scriu un articol. Ii solicitam întruna un interviu și eram refuzată cu regularitate. Știam doar că obsesia lui față de albastru trebuia să fie mai mult de un simplu capriciu artistic. Fără o înțelegere a acelei obsesii, articolul nu avea subiect; ar fi fost o simplă povestioară.

Eu nu mă ocup de povestioare.

Așa că am așteptat... și am așteptat.... Iar apoi - ca milioane de alți oameni - am auzit despre ultima operă de artă a lui Zima și m-am îndreptat spre falsa Veneție de pe Murjek. Nu mă așteptam la un interviu și nici la revelații. Trebuia pur și simplu să fiu acolo.

Am pășit printre ușile glisante din sticlă și am ieșit pe balcon. Două scaune simple, albe, stăteau de o parte și alta a unei mese albe. Pe masă se aflau băuturi și o fructieră plină. Dincolo de balconul fără balustradă, terenul arid cobora brusc, oferind imaginea neîntreruptă a oceanului. Apa era calmă și atrăgătoare, reflectând amurgul ca pe o monedă de argint.

Zima mi-a făcut semn să mă așez. Mâna lui a șovăit deasupra a două sticle de vin.

- Roșu sau alb, Carrie?

Am deschis gura pentru a-i răspunde, dar nu s-a auzit nici un sunet. In mod obișnuit, în clipita aceea dintre întrebare și

răspuns, AM-ul mi-ar fi direcționat silențios alegerea spre una dintre opțiuni. Lipsa sugestiei lui se simțea ca un blocaj al gândurilor mele.

- Roșu, cred, a continuat Zima. Doar dacă n-ai obiecții serioase.

- Nu-i vorba că n-aș putea decide și singură lucrurile astea, am zis.

Zima mi-a umplut un pahar cu vin roșu, apoi l-a ridicat spre cer, pentru a-i cerceta limpezimea.

- Bineînțeles că nu.

- Atâta doar că-i nițel cam straniu pentru mine.

- N-ar trebui să fie straniu, a spus el. Acesta este modul în care ți-ai trăit viața timp de sute de ani.

- Modul natural, vrei să zici?

Și-a umplut și sieși un pahar cu vin roșu, dar în loc să-l bea s-a mulțumit să-i simtă buchetul.

- Da.

- Pe de altă parte, am replicat, nu este nimic natural în faptul că trăiesc la o mie de ani după ce m-am născut. Memoria mea organică și-a atins punctul de saturație acum vreo șapte sute de ani. Capul meu este ca o locuință ticsită de mobilă. Dacă aduci una nouă, trebuie să scoți ceva.

- Haide să ne-ntoarcem pentru o clipă la vin, a rostit Zima. In mod normal, te-ai fi bizuit pe sfatul AM-ului, nu-i așa?

Am ridicat din umeri.

- Da.

- AM-ul va sugera întotdeauna una dintre cele două posibilități? întotdeauna vin roșu, sau întotdeauna vin alb, de exemplu?

- Nu-i așa simplist, i-am răspuns. Dacă aș avea o preferință accentuată pentru unul dintre vinuri în detrimentul celuilalt,

atunci, da, AM-ul l-ar recomanda întotdeauna pe acela, nu pe celălalt. Dar eu nu am o asemenea preferință. Uneori îmi place vinul roșu, alteori vinul alb. Uneori nu vreau nici un fel de vin.

Am sperat că frustrarea mea nu era evidentă. Insă după complicata șaradă a invitației albastre, a robotului și transportorului, ultimul lucru pe care doream să-l discut cu Zima era imperfecțiunea amintirilor mele.

- Atunci este aleatoriu? a întrebat el. Există probabilități egale ca AM-ul să spună roșu sau alb?

- Nu, lucrurile nu stau nici așa. AM-ul m-a urmat de sute de ani. M-a văzut bând vin de sute de mii de ori, în sute de mii de circumstanțe diferite. El știe, cu un grad înalt de exactitate, care mi-ar fi opțiunea cu privire la alegerea vinului, practic în orice condiții imaginabile.

- Iar tu urmezi sfatul acela fără comentarii?

Am sorbit din vin.

- Bineînțeles. N-ar fi o copilărie să fac exact pe dos doar pentru a-mi declara liberul-arbitru? La urma urmelor, este mult mai probabil să fiu satisfăcută de alegerea pe care o sugerează el.

- Dar, cu excepția cazului în care ignori uneori sugestia aceea, nu cumva întreaga ta viață ar deveni un set de răspunsuri predictibile?

- Poate că da, am încuviințat. Dar ce-ar fi atât de rău în asta? De ce nu mi-ar păsa, dacă sunt fericită așa?

- Nu te critic, a spus Zima. A surâs și s-a lăsat pe spate în scaun, dezamorsând o parte din tensiunea provocată de direcția întrebărilor sale. In ziua de azi, puțini mai au AM-uri, nu-i așa?

- Nu pot să știu.

- Mai puțin de un procent din toată populația galaxiei. Zima și-a adulmecat iarăși vinul și a privit cerul prin sticla paharului. Aproape toți ceilalți oameni au acceptat inevitabilul.

- Ai nevoie de mașini pentru a gestiona o mie de ani de amintiri. Și ce dacă?

- Este însă vorba despre alt ordin de mașini. Despre implanturi neurale, complet integrate în perceperea de sine a posesorului. Imposibil de deosebit de memoria biologică. N-ar fi nevoie să interoghezi AM-ul cu privire la vinul pe care să-l alegi, n-ar trebui să-i aștepți șoapta de confirmare. Ai știi, pur și simplu.

- Și unde-i diferența? Eu îngădui ca experiențele prin care trec să fie înregistrate de o mașină care mă însoțește peste tot. Ei nu-i scapă nimic și este atât de eficientă în anticiparea interogărilor mele, încât abia dacă trebuie s-o întreb ceva.

- Mașina este vulnerabilă.

- La intervale regulate i se fac copii de siguranță. Și nu-i mai vulnerabilă decât un snop de implanturi din capul meu. Îmi pare rău, dar pur și simplu nu este o obiecție rezonabilă.

- Ai dreptate, bineînțeles. Există totuși un argument mai solid împotriva AM-ului. Este „prea" perfect. Nu știe cum să deformeze ori să uite.

- Nu tocmai ăsta-i scopul?

- Nu chiar. Atunci când îți reamintești ceva - să zicem conversația aceasta, peste o sută de ani -, vor exista amănunte pe care ți le vei aminti greșit. Totuși acele detalii amintite incorect vor deveni ele însele parte a memoriei tale, câștigând soliditate și textură cu fiecare ocazie când ți le rememorezi. Peste o mie de ani, amintirea ta despre conversația aceasta s-ar putea să aibă prea puțină asemănare cu realitatea. Cu toate acestea, tu ai fi în stare să juri că-ți amintești corect.

- Dar dacă AM-ul m-ar fi însoțit, aș fi deținut înregistrarea perfectă a felului în care s-au desfășurat de fapt evenimentele.

- Așa este, a încuviințat Zima, însă aceea nu-i o amintire vie. Este o fotografie, un proces mecanic de înregistrare. El încremenește imaginația, nu îngăduie ca detaliile să fie amintite incorect în mod selectiv.

S-a oprit atât cât să-mi reumple paharul.

- Imaginează-ți că în aproape toate ocaziile în care ai avut motive să stai afară într-o după-amiază ca aceasta, ai fi ales vinul roșu, nu pe cel alb, și că în general n-ai fi avut nici un motiv pentru a regreta alegerea respectivă. Totuși o dată, dintr-un motiv sau altul, ai fost convinsă să alegi vinul alb - împotriva sugestiei AM-ului - și a fost minunat. Totul s-a combinat în mod fermecător: companionii, conversația, ambianța, panorama splendidă, valul euforic al ușoarei amețeli. O după-amiază perfectă transformată într-o seară perfectă.

- Ar fi fost posibil să nu fi avut nici o legătură cu vinul pe care-l alesesem, am observat.

- Nu, a încuviințat Zima. Și cu certitudine AM-ul n-ar fi atașat nici o semnificație acelei unice combinații fericite de circumstanțe. O singură abatere nu i-ar fi afectat într-o măsură importantă modelul predictiv. Data viitoare când îl vei întreba, el ar spune tot „vin roșu".

Am simțit un neplăcut fior de înțelegere.

- Memoria umană nu funcționează însă în felul ăsta.

- Nu. Ea s-ar agăța de excepția aceea și i-ar atașa o importanță ieșită din comun. Ar amplifica părțile atractive ale amintirii despre după-amiaza aceea și ar suprima părțile mai puțin plăcute: muștele care-ți bâzâiau mereu în urechi, anxietatea ta legată de ajungerea la timp la ambarcațiunea care urma să te readucă acasă și cadoul despre care știai că trebuia să-l cumperi a doua zi dimineață. Tot ce ți-ai reaminti ar fi nimbul auriu de confort. Data următoare ai putea foarte bine să alegi vinul

alb și tot așa. Un tipar de comportament va fi modificat de un singur caz de abatere. AM-ul nu ar fi tolerat niciodată asta. Ar fi trebuit să-i încâlci sfatul de multe, multe ori înainte ca, fără chef, să-și actualizeze modelul și să înceapă să sugereze vinul alb în locul celui roșu.

- Bine, am aprobat continuând să doresc să putem discuta despre el, nu despre mine. Dar care-i diferența practică între o memorie artificială din interiorul capului meu și una din exteriorul lui?

- Diferența este uriașă. Amintirile stocate în AM sunt fixate pentru eternitate. Îl poți interoga de câte ori vrei, dar el nu va amplifica sau omite niciodată nici măcar un detaliu. Implanturile însă funcționează altfel. Ele sunt concepute pentru a se integra perfect în memoria biologică, ajungând în punctul în care posesorul lor să nu poată preciza care este diferența. Din acest motiv, ele sunt în mod necesar plastice, maleabile, supuse erorilor și deformărilor.

- Failibile, am spus.

- Insă fără failibilitate nu există artă. Și fără artă nu există adevăr.

- Failibilitatea duce la adevăr? Asta-i amuzant!

- Mă refer la adevăr în sensul superior, metaforic. După-amiaza aceea aurie? Ea era adevărul. Amintirea muștelor n-ar fi sporit-o din punct de vedere material, ci ar fi diminuat-o.

- N-a fost nici o după-amiază și nici o muscă, am zis eu. Răbdarea îmi ajunsese în cele din urmă la capăt. Uite ce-i... îți sunt recunoscătoare pentru că m-ai invitat aici. Crezusem însă că s-ar putea să fie ceva mai mult decât o prelegere despre felul în care optez să-mi gestionez propriile amintiri.

- De fapt, a spus Zima, discuția aceasta are o morală. Se referă la mine, dar și la tine. A lăsat paharul pe masă. Vrei să ne plimbăm puțin? Aș dori să-ți arăt piscina.

- Soarele încă n-a apus, am rostit.

Zima a zâmbit.

- Întotdeauna va fi altul.

M-a purtat pe alt traseu prin casă, ieșind pe altă ușă decât cea prin care intrasem. O potecă șerpuită suia treptat printre ziduri de piatră albă, scăldate în aurul soarelui care apunea. Am ajuns pe neașteptate la platoul neted pe care-l zărisem în decursul apropierii cu transportorul. Erau într-adevăr tribune: structuri terasate, înalte de treizeci de metri, cu scări prin spate care duceau la diversele niveluri. Zima m-a condus în umbra întunecată de sub cea mai apropiată tribună, apoi printr-o ușă care ducea în zona împrejmuită. Panoul albastru văzut la venire se dovedi a fi o modestă piscină dreptunghiulară, golită de apă.

Zima s-a oprit pe marginea ei.

- O piscină, am rostit. N-ai glumit. Pentru ea sunt tribunele?

- Aici se va petrece, a spus Zima, dezvelirea ultimei mele opere de artă și retragerea mea din viața publică.

Piscina nu era tocmai terminată. In colțul îndepărtat, un robot galben fixa ultimele plăci de ceramică. Partea cea mai apropiată de noi era complet placată și am remarcat că plăcile erau știrbite și fisurate pe alocuri. Lumina după-amiezii îngreuna vizibilitatea - acum stăteam în umbra proiectată de o tribună -, însă culoarea lor părea foarte apropiată de albastrul de Zima.

- După ce ai pictat planete întregi, nu-i oarecum dezamăgitor? l-am întrebat.

- Pentru mine, nu. Pentru mine aici este locul unde se termină căutarea. Acesta este locul spre care duceau toate.

- O piscină veche și sărăcăcioasă?
- Nu-i doar o simplă piscină veche, a răspuns el.

*

Ne-am plimbat în jurul insulei, în timp ce soarele luneca sub ocean si culorile deveneau cadaverice.

- Vechile fresce fuseseră pictate din inimă, a spus Zima. Am lucrat la o scară uriașă, fiindcă așa se părea că cerea subiectul respectiv.

- Erau tablouri bune, am comentat.

- Mediocre. Uriașe, țipătoare, solicitante, populare, dar finalmente lipsite de suflet. Simplul fapt că fuseseră pictate din inimă nu le făcea mai bune.

N-am comentat. Exact același lucru simțisem și eu față de lucrările lui: că erau la fel de vaste și inumane ca și inspirația sa și că numai modificările ciborg ale lui Zima îi conferiseră artei sale un soi de unicitate. Era ca și cum ai fi lăudat o pictură pentru că fusese realizată de cineva care ținuse pensula între dinți.

- Nu spuneau despre cosmos nimic ce cosmosul nu ar fi fost capabil să spună și singur. Mai important încă, nu spuneau nimic despre mine. Ce importanță avea faptul că umblam prin vid sau înotam prin oceane de azot lichid? Ce importanță avea faptul că puteam vedea fotoni ultravioleți sau gusta câmpuri electrice? Modificările pe care le întreprinsesem asupra mea erau oribile și extreme, dar nu-mi aduceau nimic ce o dronă bună cu teleprezență nu-i putea oferi unui artist.

- Cred că ești un pic cam aspru cu tine, am zis.

- Câtuși de puțin. Pot spune toate astea acum, fiindcă știu că, în cele din urmă, am creat ceva valoros. Insă atunci când s-a întâmplat, a fost cu totul neplanificat.

- Te referi la chestiile albastre?

- La chestiile albastre, a încuviințat. A început printr-un accident: o aplicare greșită de culoare pe o pânză aproape terminată. O pată acvamarin-deschis pe un fundal aproape perfect negru. Efectul a fost electrizant. Am simțit ca și cum fusesem scurtcircuitat cu o amintire primară intensă - un tărâm de experiență în care culoarea aceea era lucrul cel mai important din lumea mea.

- Și care era amintirea?

- Nu știam. Știam doar modul în care-mi vorbea culoarea aceea, de parcă așteptasem toată viața s-o găsesc, s-o eliberez.

A rămas câteva clipe pe gânduri.

- Dintotdeauna a existat o fascinație vizavi de culoarea albastru. Acum o mie de ani, Yves Klein a spus că era esența culorii în sine: culoarea care simboliza toate celelalte culori. Cândva, un bărbat și-a petrecut toată viața căutând o nuanță anume de albastru, pe care își amintea c-o întâlnise în copilărie. A început să dispere că n-o va mai găsi niciodată și s-a gândit că probabil își imaginase nuanța aceea specifică și că ea nu putea să existe în natură. Apoi, într-o bună zi, a descoperit-o din întâmplare. Era culoarea unui gândac într-un muzeu de științe naturale. A plâns de fericire.

- Ce este albastrul de Zima? l-am întrebat. Culoarea unui gândac?

- Nu, a răspuns. Nu-i un gândac. Dar trebuia să aflu răspunsul, indiferent unde m-ar fi purtat. Trebuia să știu de ce culoarea aceea însemna atât de mult pentru mine și de ce prelua controlul asupra artei mele.

- Tu i-ai îngăduit să preia controlul, am observat.

- N-am avut de ales. Pe măsură ce albastrul a devenit mai intens, mai dominant, am simțit că mă apropii de răspuns. Am simțit că dacă m-aș fi putut afunda în nuanța aceea, aș fi știut tot ce doream să aflu. M-aș fi înțeles pe mine ca artist.

- Și? Ai făcut-o?

- M-am înțeles pe mine, a spus Zima, dar n-a fost ceea ce mă așteptasem.

- Ce ai aflat?

Zima a întârziat mult cu răspunsul. Am mers mai departe, fără grabă, eu rămânând puțin în urma formei lui musculoase, începuse să se facă răcoare și regretam că nu avusesem precauția să-mi fi luat o haină. M-am gândit să-l întreb pe Zima dacă mi-ar fi putut împrumuta una, însă mă temeam să nu-i abat gândurile de la direcția necunoscută în care porniseră. Dintotdeauna partea cea mai grea a meseriei mele fusese să-mi țin gura.

- Am discutat mai devreme despre failibilitatea memoriei, a zis el.

- Da.

- Propria mea memorie era incompletă. Îmi aminteam totul după instalarea implanturilor, dar asta însemna numai ultimii trei sute de ani ai vieții mele. Știam că sunt mult mai bătrân, dar nu-mi reaminteam decât fragmente din viața dinaintea implanturilor: bucăți sparte pe care nu prea știam cum să le reasamblez.

A redus pasul și s-a întors către mine, iar lumina portocaliu-stins de la orizont i s-a reflectat în obraz.

- Știam că trebuia să scormonesc în trecutul acela, dacă doream să înțeleg vreodată semnificația albastrului de Zima.

- Cât de departe ai ajuns?

- A fost ca arheologia, mi-a spus. Mi-am urmat firul amintirilor până la cel mai timpuriu eveniment demn de încredere, care s-a petrecut la scurt timp după instalarea implanturilor. El m-a purtat pe Harkov 8, o planetă din Golful Garlin, la nouăsprezece mii de ani-lumină de aici. Îmi aminteam doar numele unui bărbat pe care-l cunoscusem acolo: Cobargo.

Numele acela nu însemna nimic pentru mine, însă chiar și fără AM știam câte ceva despre Golful Garlin. Era o regiune a galaxiei care cuprindea șase sute de sisteme locuibile, înghesuită între trei puteri economice majore. In Golful Garlin nu se aplica legislația interstelară normală. Era un teritoriu al fugarilor.

- Harkov 8 se specializase într-un anumit gen de produs, a continuat Zima. Toată planeta era orientată spre oferirea de servicii medicale de un gen imposibil de găsit altundeva: modificările cibernetice ilegale.

- Acolo...

Am lăsat propoziția neterminată.

- Acolo am devenit ceea ce sunt, a încuviințat Zima. Bineînțeles, după perioada petrecută pe Harkov 8 am întreprins asupra mea și alte modificări - îmbunătățirea toleranței la medii extreme, îmbunătățirea capacității senzoriale -, dar esența a ceea ce sunt a fost realizată sub bisturiele din clinica lui Cobargo.

- Așadar ai fost un om normal înainte să fi sosit pe Harkov 8? l-am întrebat.

- Aici problema devine neclară, a răspuns Zima pășind cu grijă pe potecă. In mod evident, la întoarcerea pe Harkov 8 am încercat să-l localizez pe Cobargo. Mă gândeam că ajutat de el voi putea da de rostul fragmentelor de amintiri pe care le purtam în cap. Insă Cobargo nu mai era; dispăruse undeva prin Golf. Clinica rămăsese, dar acum o conducea nepotul lui.

- Fac prinsoare că nu era doritor să vorbească.

- Nu; a trebuit să fie convins. Din fericire, dispuneam de modalități. Puțină mituiala, puțină amenințare... A surâs ușor. Până la urmă a fost de acord să deschidă arhiva clinicii și să examineze înregistrările vizitei mele consemnate de bunicul lui.

Am ocolit un colț. Oceanul și cerul aveau acum aceeași culoare cenușie inseparabilă, fără crâmpei de albastru.

- Ce se-ntâmplase?

- Înregistrările afirmă că eu n-am fost niciodată om, a spus Zima. A tăcut câteva clipe înainte de a continua, nelăsând nici urmă de îndoială asupra vorbelor sale: Zima nu existase înainte de sosirea mea în clinică.

Ce n-aș fi dat pentru o dronă înregistratoare sau - în absența ei - pentru un carnet vechi și simplu și un pix. M-am încruntat, de parcă astfel memoria mea ar fi putut deveni nițel mai alertă.

- Atunci cine ai fost?

- O mașină, mi-a răspuns. Un robot complex, o inteligență artificială autonomă. Când sosisem pe Harkov 8, eram deja bătrân de secole și aveam independență completă și legală.

- Nu, am clătinat din cap. Ești un om cu părți de mașină, nu o masină.

- înregistrările clinicii erau foarte clare. Sosisem ca robot. Un robot androform, bineînțeles... totuși, în mod evident, o mașină. Am fost dezasamblat și funcțiile mele cognitive centrale au fost integrate într-un corp-gazdă biologic, crescut în cuvă. Și-a ciocănit cu un deget partea de cositor a țestei: Aici se găsește multă materie organică și o sumedenie de mașinării cibernetice. E greu de spus unde încep unele și unde se termină celelalte. E chiar mai greu de spus cine-i stăpânul și cine-i sclavul.

Am privit silueta care stătea lângă mine, străduindu-mă să efectuez saltul mental necesar pentru a o vedea ca pe o mașină - deși o mașină cu componente moi, celulare -, nu ca pe un bărbat. N-am putut; nu încă.

Am tras de timp.

- Nu-i posibil să fi fost mințit de clinică?

- Nu cred. Cei de acolo ar fi fost mult mai fericiți dacă eu n-aș fi aflat.

- Bine, am încuviințat. Pur și simplu ca ipoteză...

- Acelea erau faptele și erau ușor de verificat. Am examinat arhiva vămii Harkov 8 și am descoperit că o *entitate robot autonomă* intrase în spațiul aerian al planetei cu câteva luni înainte de procedura medicală.

- Nu era obligatoriu să fi fost tu...

- De mai multe decenii, nici o altă entitate robot nu se apropiase de planetă. Eu trebuia să fi fost. Mai mult decât atât, înregistrările indicau și portul de origine al robotului.

- Care era?

- O planetă aflată dincolo de Golf. Lintan 3, din Arhipelagul Muara.

Absența AM-ului se resimțea ca lipsa unui dinte.

- Nu știu dac-o cunosc.

- Probabil că nu. Nu-i genul de planetă pe care s-o vizitezi din proprie inițiativă. Cursele regulate de transluminice nu ajung acolo. Unicul meu scop în vizitarea planetei părea să fi fost chiar eu...

- Ai mers acolo?

- De două ori. O dată înainte de procedura de pe Harkov 8 și a doua oară recent, pentru a stabili unde fusesem înainte de Lintan 3. Pista indiciilor începea să devină neclară... dar am pus genul potrivit de întrebări, am scotocit genurile cuvenite

de baze de date și în cele din urmă am aflat de unde venisem. Totuși nici acela n-a fost răspunsul final. Existau multe planete, iar firul se subția cu fiecare pe care o vizitam. Aveam însă de partea mea încăpățânarea.

- Si banii.

- Și banii, a încuviințat el ușor și politicos din cap. Ei m-au ajutat enorm.

- Așadar ce ai găsit, în cele din urmă?

- Am urmat pista până la începutul ei. Pe Harkov 8 eram o mașină cu gândire rapidă și inteligență de nivel uman. Nu fusesem însă mereu atât de inteligent, nici atât de complex. Fusesem amplificat în etape, după cum o îngăduiseră timpul și circumstanțele.

- Chiar de către tine?

- Finalmente, da. Asta a fost pe când aveam autonomie, independență legală. Totuși înainte să-mi fi fost permisă libertatea aceea, trebuia să fi atins un anumit nivel de inteligență. Anterior, fusesem o mașină mai simplă... ca o moștenire de familie sau un animal de companie. Trecusem de la un proprietar la altul, de la o generație la următoarea. Ei mi-au adăugat diverse. M-au făcut mai inteligent.

- Cum ai început?

- Ca un proiect, mi-a răspuns.

Zima m-a condus înapoi la piscina. Noaptea ecuatorială sosise iute și bazinul era scăldat acum în lumină artificială provenită de la reflectoarele dispuse deasupra tribunelor. Robotul terminase de lipit ultima placă la locul ei.

- Este gata acum, a spus Zima. Mâine va fi etanșată, iar poimâine va fi umplută cu apă. Voi filtra apa până va atinge limpezimea necesară.

- Și apoi?

- Mă pregătesc pentru spectacol.

Pe drumul spre piscină, îmi povestise tot ce știa despre originea lui. Zima își începuse existența pe Pământ, înainte ca eu să mă fi născut. Fusese asamblat de un amator, un tânăr talentat care avea ca hobby robotica. Bărbatul acela fusese unul dintre mulții indivizi și grupuri care bâjbâiseră pe atunci, încercând să rezolve subiectul dificil al inteligenței artificiale.

Percepțiile, deplasarea și rezolvarea autonomă a problemelor erau aspectele care-l interesau cel mai mult pe tânăr. El crease mulți roboți, înjghebându-i laolaltă din kituri, jucării stricate și piese de rezervă. Mințile lor - dacă puteau fi învrednicite cu termenul acesta - erau însăilate din măruntaiele calculatoarelor vechi, iar programele lor simple solicitau la maximum memoria și viteza procesorului.

Tânărul își umpluse casa cu mașinile acestea simple, concepute fiecare pentru o sarcină specifică. Un robot era un păianjen cu membre dotate cu ventuze, care escalada pereții, ștergând de praf ramele tablourilor. Altul aștepta răbdător pentru a vâna muște și gândaci. Le prindea și le digera, după care utiliza energia obținută din descompunerea chimică a biomasei lor pentru a se deplasa în alt loc din casă. Un robot își găsea de lucru zugrăvind pereții exteriori, din nou și din nou, astfel încât culorile să se potrivească cu succesiunea anotimpurilor.

Alt robot locuia în piscina lui.

Trudea neîncetat în sus, în jos și în lungul laturilor ceramice ale bazinului, frecându-le și raclându-le. Tânărul ar fi putut

cumpăra un aparat ieftin de curățare a piscinei, dar se amuzase să conceapă robotul de la zero, potrivit propriilor sale principii excentrice de design. Îl înzestrase cu sistem vizual cu spectru total de culori și cu creier suficient de mare pentru a procesa datele vizuale într-un model al ambientului. Ii îngăduise robotului să ia propriile sale decizii cu privire la strategia optimă pentru curățarea piscinei. Ii îngăduise să aleagă când să lucreze și când să iasă la suprafață pentru a-și reîncărca acumulatorii prin intermediul panourilor solare de pe spatele său. Ii introdusese o noțiune rudimentară de recompensă.

Micul curățător de piscină l-a învățat pe tânăr multe lucruri despre fundamentele designului roboților. Lecțiile acelea au fost încorporate în alți roboți casnici, până ce unul dintre ei - un simplu aspirator - a devenit suficient de robust și de autonom pentru ca tânărul să-l comercializeze sub formă de kit, prin poștă. Kitul s-a vândut bine și după un an tânărul l-a oferit ca robot casnic pre-asamblat. Robotul a fost un succes de proporții și firma tânărului a devenit în scurt timp liderul de piață în domeniul roboților casnici.

In zece ani, lumea roia de mașinile lui zeloase și inteligente.

Inventatorul nu l-a uitat niciodată pe micul curățător de piscină. In repetate rânduri l-a utilizat ca banc de probă pentru hardware nou, pentru software nou. Treptat a devenit cea mai inteligentă dintre creațiile sale și singura pe care a refuzat să o demonteze pentru a-i utiliza componentele în alte dispozitive.

Când inventatorul a murit, curățătorul de piscină i-a rămas fiicei lui. Ea a continuat tradiția familiei, sporind inteligența micuței mașini. Când a murit, l-a transmis nepotului inventatorului, care trăia pe Marte.

- Aceasta este piscina originală, a spus Zima. Dacă n-ai ghicit deja...

- După atât timp? l-am întrebat.

- Este foarte veche, dar ceramica rezistă. De fapt cel mai greu a fost s-o găsesc. A trebuit să sap doi metri în sol. Era într-un loc căruia i se spunea Silicon Valley.

- Plăcile acestea sunt colorate în albastru de Zima, am zis.

- Albastrul de Zima este culoarea plăcilor, m-a corectat el cu blândețe. întâmplător este nuanța pe care tânărul o alesese pentru a-și placa piscina.

- Așadar o parte din tine și-a reamintit.

- Aici am început eu. O mașinuță rudimentară, având doar atâta inteligență cât să poată coti într-o piscină. Dar era lumea mea. Era tot ce știam; tot ce trebuia să știu.

- Și acum? am întrebat, temându-mă deja de răspuns.

- Acum merg acasă.

Am fost acolo când a făcut-o. Tribunele erau pline de oameni care sosiseră pentru a urmări spectacolul și cerul de deasupra insulei era un mozaic de nave plutitoare lipite una de alta. Ecranul de distorsiune fusese dezactivat și platformele de observație din nave erau ticsite cu sute de mii de martori îndepărtați. Acum ei puteau vedea piscina, cu apa netedă ca oglinda și limpede ca ginul. Îl puteau vedea pe Zima stând pe marginea ei, cu peticele solare de pe spate sclipind aidoma solzilor de șarpe. Nici unul dintre spectatori nu avea habar despre ce urma să se întâmple sau despre semnificația evenimentului. Ei așteptau ceva - dezvelirea publică a unei lucrări care avea probabil să depășească tot ceea ce crease Zima până atunci -, însă nu puteau decât să privească surprinși piscina, întrebându-se în ce fel se putea compara cu pânzele

care străpungeau atmosfera sau cu corpurile cerești învăluite în lințolii albastre. Continuau să creadă că piscina era o diversiune. Adevărata operă de artă - lucrarea care avea să-i vestească retragerea - trebuia să fie altundeva, nevăzută deocamdată, așteptând să fie revelată în toată imensitatea ei.

Așa credeau ei...

Eu însă știam adevărul. Îl știam pe când îl priveam pe Zima stând pe marginea bazinului abandonându-se albastrului. Îmi spusese exact cum anume se va întâmpla: lenta și metodica dezactivare a funcțiilor superioare ale creierului. Nu conta că totul era ireversibil: ceea ce ar mai fi rămas din el n-ar mai fi fost capabil de a regreta ceea ce pierduse.

Totuși ceva avea să rămână: un nucleu micuț; îndeajuns dintr-o minte pentru a-și recunoaște propria existență. îndeajuns pentru a-și prețui mediul înconjurător și pentru a extrage un firicel de plăcere și mulțumire din îndeplinirea unei sarcini, indiferent cât de lipsită de rost. El nu trebuia să mai părăsească niciodată bazinul. Peticele solare urmau să-i asigure toată energia necesară. Nu avea să îmbătrânească niciodată și nu avea să se îmbolnăvească niciodată. Alte mașini urmau să aibă grijă de insula lui, să protejeze piscina și pe tăcutul ei înotător de distrugerile vremii și timpului.

Aveau să treacă secole.

Mii de ani, apoi milioane.

Mai departe însă rămânea pe seama imaginației oricui. Un lucru știam cu certitudine: Zima n-avea să obosească niciodată de sarcina lui. In mintea lui nu mai rămăsese capacitate pentru plictiseală. El devenise experiență pură. Dacă simțea vreun soi de fericire în deplasarea prin bazin, atunci aceea era euforia aproape lipsită de minte a unei insecte polenizatoare. Asta îi era îndeajuns. Ii fusese îndeajuns în piscina din California și

îi era îndeajuns acum, după o mie de ani, în aceeași piscină, dar pe altă planetă, în jurul altui soare, într-o parte îndepărtată a aceleiași galaxii.

Cât despre mine…

S-a dovedit că pot să-mi amintesc despre întâlnirea noastră de pe insulă mai multe decât aș fi avut dreptul. înțelegeți ce vreți din asta, dar s-a părut că nu aveam nevoie de toiagul mental al AM-ului pe cât îmi imaginasem mereu. Zima avea dreptate: îngăduisem vieții mele să semene cu un script pentru calculator, să fie afișată ca un plan pe hârtie heliografică. In amurg se bea întotdeauna vin roșu, niciodată alb. La bordul unui transluminic pornit spre exterior, o clinică mi-a instalat un set de extensii de memorii neurale care aveau să mă slujească perfect pentru următorii patru-cinci sute de ani. Într-o zi voi avea nevoie de altă soluție, dar voi traversa acea punte mnemonică atunci când voi ajunge acolo. Ultima mea acțiune, înainte de a-mi concedia AM-ul, a fost de a-i transfera observațiile în noile spații răsunând de ecouri ale memoriei mele lărgite. Continui să simt evenimentele ca și cum nu mi s-ar fi întâmplat realmente, totuși ele se instaurează puțin mai bine după fiecare reamintire. Se modifică și se edulcorează, iar părțile cele mai notabile strălucesc mai tare. Bănuiesc că devin puțin mai inexacte cu fiecare reapelare, dar, așa cum a spus Zima: poate că tocmai ăsta este scopul.

Acum știu de ce a stat de vorbă cu mine. N-a fost vorba numai despre felul în care prezint eu biografiile. A fost dorința lui de a ajuta pe cineva să treacă mai departe, înainte ca și el să facă același lucru.

Până la urmă am găsit un mod în care să-mi scriu articolul despre Zima și l-am vândut vechiului meu ziar, *Cronica marțiană*.

A fost plăcut să revizitez bătrâna planetă, mai ales acum după ce o mutaseră pe o orbită mai caldă.

Asta s-a petrecut cu mult timp în urmă. Insă, oricât de straniu ar părea, eu tot n-am terminat cu Zima.

La fiecare două decenii, continui să mă îmbarc într-un transluminic spre Murjek, să cobor pe străzile avatarului alb-sclipitor al Veneției, să iau un transportor către insuliță și să mă alătur celor câtorva martori încăpățânați risipiți prin tribune. Aceia care vin, ca mine, simt probabil că artistul mai are ceva de oferit... o ultimă surpriză. De acum, ei mi-au citit articolul, majoritatea, așa că știu ce este forma aceea care înoată încet... totuși nu vin mulți. Tribunele sunt întotdeauna mai degrabă goale, răsunând de ecouri și puțin triste, chiar și în zilele bune. Nu le-am văzut însă niciodată complet pustii, ceea ce bănuiesc că este un soi de dovadă. Unii oameni înțeleg. Cei mai mulți nu vor înțelege niciodată.

Dar aceasta este arta.